

[Poznámky ke knize Bedřicha Loewensteina]

Ladislav Hejdánek

◆ diktát, česky, vznik: 8. 5. 2009

◆ dictate, Czech, origin: 8. 5. 2009

[Poznámky ke knize Bedřicha Loewensteina] [2009]

diktát, 8. 5. 2009

Poznámky k Bedřichově knize. Zdá se, že to, co je zdůrazněno v nadpise, v titulu knihy, totiž pokrok, progres, v celé knize hraje úlohu pouhé záminky k sebrání širokého materiálu o všem možném. To, co sjednocuje tento materiál, v uvozovkách sjednocuje, je de facto jakýmsi vnějším a opět poněkud nahodilým pojítkem. Je to slovo, respektive heslo, nikoli myšlenka. Ta kniha ukazuje, že nejrůznější autoři chápali toto slovo, respektive toto heslo, různě. Prostě, po mém soudu je poněkud zbytečné provádět kritiku hesel a eventuálně způsobu jejich využití nebo jejich vlivů, třeba i nezáměrně šířených nálad a podobně. Ústřední problém je, co je míněno. A jestliže někdo míní, že pokrok je iluze, zatímco někdo jiný je přesvědčen, že pokrok je možný, eventuálně že je samovolný, což je jenom odrůda, pak pokaždé jde o jinou myšlenku, ne o stejnou. To myšlené je myšleno jinak. A že to je kryto jedním slovem, to je bohužel běžné v jazyce, ale chce-li o tom někdo uvažovat vážně, nemůže sbírat citáty, ale musí se rozhodnout, co bude sledovat, kterou tu myšlenku bude sledovat. A jestliže tou myšlenkou je víra v pokrok, tedy není to jenom heslo, nýbrž ta myšlenka, pak musíme definovat, co tou myšlenkou rozumíme. Nemůžeme se odvolávat na to, že každý to chápe jinak, protože potom mluvíme o různých věcech střídavě a nedává to dohromady, nemůže to dohromady dávat žádný smysl. Je potřeba se buď zabývat myšlenkou pokroku chápaného jako možné zlepšování v nějakém ohledu, nebo myšlenkou pokroku jako o automatickém vylepšování stavu za všech okolností a jaksi o něčem nebo tendenci, která se prosadí každopádně navzdory všem doložitelným třeba opačným tendencím, například úpadkovým a tak dále. Tak nakonec, že se prosadí, že pokrok je prostě nevyhnutelný a tak dále. To je zase jiná myšlenka. A pak, že žádný pokrok není, nic nového není, všechno se jenom opakuje, všechno už bylo na začátku a od té doby se to může jenom zhoršovat a nikdy nezlepšovat. To je zase jiná myšlenka. Mít za to, že to pokryjeme jedním slovem pokrok nebo myšlenka pokroku nebo idea pokroku nebo víra v pokrok, je trochu naivní, protože to může vést k pouhým banalitám, jenom opakování toho, co někdo někde řekl a eventuálně nějakým komentářům k tomu a podobně.